

ספטמבר 2021
אלול תשפ"א

הנחיות לעונת הסתיו - גידול ליזיאנטוס

יאיר נשרי - ממ"ר פרחי קטיף, שה"מ

להלן הנחיות הגידול לתקופת הסתיו והחורף. ההנחיות נכתבו בתחילת אוגוסט, בפתח עונת השתילות בנגב, ותגענה לידיכם כאשר עונת זו תהיה בעיצומה; אך אם יתחדשו דברים בפרק זמן זה, נעדכן בהמשך.

חיטוי קרקע

מרבית המגדלים נוהגים לשלב חיטוי בקונדור ימים אחדים לאחר חיטוי במתאם סודיום, שבוצע לאחר פרק זמן מסוים של חיטוי סולרי. שיטת חיטוי זאת טובה ובהחלט רצויה. אציין כאן שוב את אפשרות החיטוי בפלדין, הנמצא בשימוש כבר כמה שנים – בעבר בוצע חיטוי זה על ידי אנשי חברת 'רימי' בלבד, אך בשנתיים האחרונות מאפשרת החברה לחקלאים לבצע את החיטוי בעצמם לאחר הדרכה קצרה. חיטוי זה יעיל כנגד פגעי קרקע שונים ופועל אף נגד עשבייה. במינונים מוגברים (60 ליטר לדונם) הוא יעיל מאוד גם נגד נמטודות, ונוכחנו בכך גם בשטחי ליזיאנטוס. מגדל המעוניין במידע נוסף, מוזמן לפנות אליי או לאנשי החברה.

עשבייה (טרומ שתילה)

כדי להתמודד עם העשבייה במהלך הגידול, אימצו מרבית המגדלים את הנוהג שלהלן: לפני השתילה מרססים בשעות הערב סטומפ במינון של עד 200 סמ"ק לדונם, וממטירים מיד לאחר הריסוס במנת מים של 25 קוב לדונם לפחות. תכשיר זה נמצא יעיל גם במינון נמוך למניעת הצצה של עשבים רבים. יש לציין כי מאז החל השימוש בתכשיר בליזיאנטוס, רק במקרים בודדים גרם לפגיעה, ומגדלים הבוחרים להשתמש בו, נדרשים לבצע את הטיפול בדיוק מרבי. חשוב להקפיד על שימוש בדיוק המתאימה לריסוס עשבייה (T-g'ט), ומומלץ עם הסימון ב-E 8.0.03. הריסוס יתבצע כשהיד ישרה, ללא תזוזות, ובאופן אחיד עד כמה שניתן, כך שלא ייווצרו חפיפות בריסוס. מובן שאין להתפתות לרעיונות העלולים לסכן את הגידול, כמו יישום של התכשיר דרך מערכת ההמטרה. שבענו נזקים מקיצורי דרך מסוכנים כאלה.

רונסטאר – מומלץ לרסס ברונסטאר לפי מינון של עד 100 סמ"ק לדונם כעשרה ימים לפני השתילה למניעת הצצת חלמית (חוביזה) ועשבים אחרים.

יש לציין שהתכשיר אינו מורשה בתווית לגידול זה.

שיבוש בכשות בליזיאנטוס
הסטומפ מונע הצצת כשות.

עומד שתילה

עומד השתילה המומלץ הוא 75 שתילים למ"ר.

בית צמיחה

יש לשתול רק לאחר חיפוי החממה בפוליאאתילן ומעליה ברשת צל. אחוז הצל ייקבע בהתאם למועד השתילה, לאזור הגידול ולמידת הניקיון של הפוליאאתילן. אין להצל יתר על המידה, ולרוב רשת 30% צל מעל הפוליאאתילן תספיק.

באופן כללי, אפשר להוריד רשתות צל רק כחודש לאחר השתילה ובהתאם למצב הצמחים. אם נראה שהתמיינות הצמחים לפריחה מעט מוקדמת, יש להעדיף את המשך הגידול תחת צל. שתילות מתחילת אוקטובר בנגב יהיו ללא רשת צל, ובערבה תימשך ההצללה עד סוף אוקטובר.

בית הצמיחה יהיה סגור הרמטית ברשתות 50 מש בצדדים, למניעת מעבר של מזיקים. בעונה שעברה נתקלנו בכמה משקים בנגיעות קשה בוירוס צהבון האמיר, שנגרם מכנימות עש טבק כתוצאה מגידול במבנים פתוחים בתחילת הגידול. מיותר לציין את הנזק הכלכלי העצום הנגרם מכך. בנוסף, הרשתות מונעות חדירה של עשי זחלים שונים (לפיגמה, פרודניה וכו'). רשתות אלו אמנם אינן יעילות דיין למניעת חדירת תריפסים שונים, אך הן מפחיתות מאוד את אוכלוסיית התריפס, בעיקר כאשר מרססים גם את הרשתות.

השקיה ודישון

בשלב הגידול הראשונים שלאחר השתילה יש להשקות בשפע וכמה פעמים ביום. בנוסף להשקיה בטפטוף, יש להמטיר לצורך צינון. במועדי השתילה המוקדמים אנו משקים במנה יומית של יותר מעשרה מ"ק לדונם ליום, כולל ההמטרה לצינון. כדאי להשקות פעמיים ביום בטפטוף, כשהשקיה ראשונה תינתן מוקדם בבוקר עם הדישון, וההשקיה השנייה - בסוף היום, אף היא עם הדישון. המטרות הצינון תינתנה בעיקר באמצע היום. אין להמטיר בשעות אחר הצהריים כדי לא להיכנס לשעות הערב עם צמחים רטובים. אין להסתמך על המטרות בלבד בגלל חוסר האחידות של הממטירים וכך שהדישון לא יעיל עם השימוש בהם.

מדי שנה אנו עדים למשמעות הרבה שיש להשקיה בשפע בתחילת הגידול. כאשר בוצע חיטוי טוב, אין לחשוש מהתפתחות מחלות כתוצאה מהשקיה עודפת, ולכן אין לחסוך במים במועדי השתילה המוקדמים. כעבור כעשרה ימים מהשתילה אפשר להתחיל לצמצם את השימוש בממטירים, וכעבור כשלושה שבועות מהשתילה ניתן להפסיק את השימוש בהם לגמרי, רק אם נראה שהצמחים הגיעו לנפח הרצוי (גבעול עבה ועלווה רחבה).

את הדישון יש להתחיל מיד עם השתילה. דישון מוקדם יתרום להתפתחות מהירה של הצמחים לאחר השתילה וימנע צמחים נמוכים במועדי השתילה המוקדמים. יש לדאוג לכך שההשקיה האחרונה ביום תהיה בטפטוף עם הדשן. עדיף לקבוע את סוג הדישון ואת מנת הדשן בהתאם לבדיקות הקרקע. אם לא בוצעו בדיקות קרקע, יש לדשן לפי יחס של 7:1:7. יש להתחיל לדשן בריכוז של כ- 50 ח"מ, ותוך כשבוע להעלות את רמת הדישון בהתאם להתפתחות הצמחים.

בשטחים המושקים במים מותפלים יש להוסיף למי ההשקיה סידן ומגנזיום או לדשן בדשנים המכילים גם את היסודות הללו (דשן 'מור' למשל).

ג'יברלין

טיפול הג'יברלין מועיל לשחרור הצמחים מ"תקיעה" בזנים רגישים או בנסיבות אחרות ומסייע לקבלת ענפים ארוכים. את הטיפול הראשון ניתן להתחיל לבצע כעשרה ימים לאחר שתילה. הטיפול השני יינתן שבוע מאוחר יותר. המינון המומלץ הוא 40 ח"מ (1 סמ"ק טיבג לליטר מים). יש לבצע את הטיפולים רק לפי הצורך, ולכן אם הצימוח הוא חיוני ונמרץ, מומלץ לוותר על הטיפול.

לדעתי, כאשר מתעוררת התלבטות כלשהי לגבי הטיפול, מומלץ לבצעו תוך כ-20 יום מהשתילה. לקראת סוף הגל הראשון אנו נתקלים (בעיקר בגידול בנגב הצפוני) בהתמוטטות צמחים כתוצאה מנגיעות בבוטריטיס ובזחלי דופונצ'ליה (ככל הנראה, יש קשר בין שני גורמים אלה, והנזק מועצם בנגיעות של שניהם). טיפול בג'יברלין מיד לאחר השתילה מגביה את קומת זוג העלים הראשון, וכך מצמצם פוטנציאל הנזק משני מזיקים אלו בסיום הגל.

גיזום

הגיזום לגל שני מתבצע לרוב מעל הפרק הראשון. בעונה האחרונה הבחנו שבגבעולים, שנקטפו או נגזמו גבוה, העיניים העליונות שפרצו מהם יצרו גבעולים חדשים, אשר פרחו במהירות באופן משמעותי, לעומת גבעולים מעיניים נמוכות. אם ניווכח שהדברים חוזרים על עצמם גם בעונה הקרובה, הרי שניתן יהיה להקדים באופן משמעותי את הגל השני.

הגנת הצומח

נמטודות עפצים - אם לא בוצע חיטוי נגד נמטודות, מוצע לטפל במשך הגידול בוויט או בנמקור. בשנים האחרונות הוכנסו לשימוש גם התכשירים נמטוקס, טרוויגו, נימיץ וולום. נמצא ששני התכשירים האחרונים יעילים מהאחרים להדברת נמטודות במהלך הגידול. תכשירים אלו אמנם אינם רשומים בתווית, אך היו בשימוש אצל כמה מגדלים, ועד כה לא נתקלנו בנזק כלשהו שהם גרמו. גם בחלקות שטופלו לפני השתילה, ניתן למצוא לעתים נמטודות, ויש לגלות לכך ערנות ולטפל בהתאם.

כנימת עש טבק - כנימת עש הטבק היא המזיק החמור ביותר בקיץ ובסתיו. מיד לאחר השתילה יש להתחיל בטיפול כדי למנוע את התבססות האוכלוסייה. ניתן להגמיע קונפידור או תחליפיו בשליש האמצעי של ההשקיה, לאחר יצירת מערכת שורשים חדשה בחלקה, במנה של 300 סמ"ק לדונם. עד אז רצוי לרסס בתכשירים המקובלים (מוספילן, קונפידור וחליפיו, איפון, טייגר, פגסוס, אפלורד, אצטא סטאר ואחרים).

בשנים האחרונות הוכנסו לשימוש התכשירים מובנטו ואמפליגו (אמפליגו מדביר גם זחלי עשים). תכשירים אלו מורשים בגידול. לעומתם, התכשירים ביסקיה ומטרונום, המבוססים על שמן, הסבו לגידול נזק חמור, ולכן אין להשתמש בהם.

זחלי עשים - זחלי העשים עלולים לכרסם את קודקודי הצימוח לאחר השתילה. יש לטפל בהם בתכשירים המקובלים (מוליט, מץ', פרוקליים, בז, קורגן, אמפליגו ודנים המכיל מץ' ופרוקליים).

תריפס - בשלבי הגידול הראשונים עלול התריפס, בעיקר תריפס הקיקיון, להסב נזק. התכשירים המקובלים להדברת תריפס קליפורני מדבירים גם את תריפס הקיקיון (התכשירים הם: מסורול, דלתאנט, סימבוש, טלסטאר, רופסאט, אומי, מרשל ואחרים). התכשיר דיקרזול מומלץ על ידי החברה 'רימי' להדברת תריפסים בשילוב סוכר. בליזיאנטוס שילוב זה הסב נזק לעלים, שהתבטא בשבירת צבע ובפגיעה בכלורופיל העלה, ולכן אין ליישם שילוב זה!

נזק של דיקרזול וסוכר בעלי ליזיאנטוס

התכשיר ורימרק הוא תכשיר סיסטמי המיועד להדברת כנימות עש טבק, זחלי עשים ותריפסים, עם תחילת הופעתם בחלקה.

אנו עדים לכך ששילוב של שמנים קיציים, כמו E.O.S, JMS, עם קוטלי חרקים משפר מאוד את ההדברה, ונוכחנו בכך בכמה משקי ליזיאנטוס. עם זאת, יש לזכור שהשמנים עלולים לעתים לגרום לצריבות, ולכן יש להיוועץ בטרם השימוש בהם.

קמחונית – פטרייה זאת אופיינית לסתיו. ניתן לטפל בתכשירי גופרית (חלקם מלכלכים!) או בעמיסטאר ודומיו, אופיר וכדומה. לרוב הנזק של הקמחונית בליזיאנטוס מועט, אך בתנאי התפתחות טובים הוא עלול להיות חמור ביותר, כפי שראינו גם בסיום העונה האחרונה.

בוטריטיס - הפטרייה פעילה על רקע של לחות, ולכן יש חשיבות לאוורור המבנה. הפטרייה פוגעת בליזיאנטוס בעיקר בצוואר השורש ולאחר מכן גם בפרחים, וכתוצאה מכך עלולה לפגום קשות בפרח הקטוף. יש לטפל למניעה בתכשירי מנב בתחילת הגידול או בבראבו או להדברה בתכשירים כדוגמת פולאר (גם לקמחונית), מיתוס, סוויץ', טלדור ואחרים.

כשותית - פטרייה זו פעילה ומתפתחת אף היא בתנאים של לחות גבוהה. הופעתה מתגברת החל מחודש נובמבר. יש לטפל טיפולי מניעה בתכשירי מנב או ברבו. להדברה יש לבצע סדרת טיפולים בתכשירים המוכרים לאחר היוועצות במדריך. יש לציין כי הנזקים מפטריית הכשותית עצומים, גם אם בשנתיים האחרונות לא נתקלנו בהם בעוצמה רבה, ולכן אין להיכנס לשאננות.

כללי – כאשר מרססים בשלבי הגידול המוקדמים יש לזכור לסגור את הממטירים לאחר הריסוס.

בברכת כל טוב ובהצלחה.